

?Contra la integració

«El desenvolupament efectiu de la integració exigeix voluntat de renúncia i aportació, així com desterrar la idea que la integració només interpel·la als migrats. No s'ha de confondre aquest procés amb l'assimilació» | «Les condicions miserables que imposa el capitalisme afecten tant els proletaris autòctons com als migrats, contribueixen a fomentar la por i l'odi entre persones per ser d'ètnies i cultures diferents»

«Quan parlem de diversitat, hi ha un abordatge politico-social de la qüestió? Hi ha una autocrítica real respecte a com s'ha tractat aquest tema, al sistema que el perpetua i una alternativa real a aquest?» | Píkselstock

La integració social ens fa pensar en una societat on la interacció, la participació i la inclusió de tots els membres es dona independentment de la seva procedència, etnicitat, religió o altres característiques personals. M'atreveixo a pensar que el que acabo de dir no és sinó una quimera, terme empronat en el món de les idees, exempt de qualsevol realitat palpable. Tot i ser una idea innòcua, amb escassa existència en el si de la nostra societat, els discursos polítics i els professionals del món social perseveren en la utilitat de la integració.

Segons el paradigma, la integració és un procés de construcció social que té com a objectiu suprimir els antagonismes i els conflictes que enfronten entre si els grups i classes d'aquesta societat. Altres poden dir que la integració de grups socials significa que els membres d'aquests grups tenen un desenvolupament de rols i funcions de manera independent i tenen com a fi el grup mateix. D'altra manera, podem definir la integració com el procés on la societat, en tant que sistema d'elements definits, es manté igual en el temps. Això suposa que el conjunt de relacions de producció són determinades pel sistema que les crea.

També cal tenir en compte que les condicions materials que generen aquestes relacions de producció capitalistes dificulten la realització de la integració. Aquestes condicions, caracteritzades per la desigualtat i la pobresa, són conseqüència d'un procés de proletarització que està destruint la classe mitjana, un grup social que servia de pilar del sistema capitalista i feia possible consensos que garanteixen «la pau social». Aquestes condicions miserables afecten tant els proletaris autòctons com als migrats, contribueixen a fomentar la por i l'odi entre persones per ser d'ètnies i cultures diferents i a crear i reforçar identitats radicals i nocives que es retroalimenten mútuament, com poden ser el racisme occidental i l'islamisme radical. A més, no podem oblidar que l'hegemonia cultural capitalista, caracteritzada per l'individualisme i la competència ferotge entre el proletariat per obtenir els pocs recursos que el mode de producció actual li ofereix, encara fa que sigui més difícil parlar ja no d'integració, sinó de tolerància i llibertat.

Ara parlem de les dimensions de la integració. Qualsevol política que es vulgui implementar ha de tenir en compte com a elements de reflexió i d'anàlisi aquests aspectes: el subjecte i la identitat de la integració; igualtat efectiva entre les persones migrades i autòctones; les condicions materials dels subjectes; la igualtat (justícia social, cerca de la cohesió social, i el desenvolupament de la ciutadania); la participació de les persones migrades de la vida política i social; la gestió de la diversitat i la manifestació d'aquesta en la vida social i el canvi de la societat receptora (quins canvis s'han de produir per fer possible la integració). No oblidem, però, que el desenvolupament efectiu de la integració exigeix voluntat de renúncia i aportació, així com desterrar la idea que la integració només interpel·la als migrats. Cal mencionar que no s'ha de confondre aquest procés amb l'assimilació, que teòricament és un procés bilateral.

Fins ara només hem parlat de la noció formal del terme. Un cop aterrem això a l'esfera social, observem les contradiccions o fins i tot la no coincidència de la realitat amb alguns dels aspectes mencionats. La discriminació, provocada per l'hegemonia cultural i per les condicions materials de tota la classe treballadora i la classe mitjana fruit de les relacions socials de producció actuals, és el gran obstacle per a la materialització d'aquest propòsit, i de fet, la més distinta contradicció que representa.

Les estructures socials, així com la política i l'economia de la nostra societat continuen perpetuant la desigualtat sistèmica entre diferents grups i classes socials. La discriminació no és una actitud individual, sinó que té les seves manifestacions en les institucions, les pràctiques socials o en les normes. Posem com a exemple els sociolingüistes que no deixen de queixar-se que la llengua està en perill, mentre ens trobem amb una immensa llista d'espera a les escoles d'adults, i la passivitat davant del problema és una realitat. En una aula diversa, ensenyar la història de l'hegemonia occidental capitalista i imperialista sobre la resta del món no és sa pel desenvolupament identitari del nostre alumnat, tampoc fa tribut a la riquesa que compon les nostres aules. Cal que ens preguntem si eduquem en la diversitat i expliquem bé les causes d'aquesta desigualtat.

La necessària bilateralitat que predica la integració no compleix els requisits per a la materialització d'aquest ideal de societat. Des de l'educació o la política lingüística ni s'ensuma. En l'àmbit de les igualtats efectives passa el mateix, d'igual mode que passa en l'àmbit de participació política i social. Hi ha una sistematització del privilegi, és a dir, hi ha qui no és considerat ciutadà per les lleis, perquè ve d'un lloc determinat, precisament en cerca d'una vida millor, però la seva existència es converteix en una gimcana burocràtica per tenir un número que l'identifiqui, per tenir un hàbitat absent de la por de ser desnonat, o que pugui optar a una ocupació que no sigui l'esclavitud que experimenten aquelles persones amb les quals la institució és la primera a discriminar, persones invisibilitzades.

La bilateralitat tampoc es manifesta en l'àmbit de drets polítics de persones migrades, no tenen dret a vot. Imaginem per un instant si a l'1 d'Octubre les persones migrants residents a Catalunya haguessin tingut veu i poder de decisió. Era un context ideal per trencar la forçada abstenció política de les persones migrants imposada per l'estat. Aleshores, l'aparença racial o ètnica encara condiciona el judici de les persones entre si i, la discriminació és observable en les institucions i

les normes que regeixen la nostra societat.

La integració no afavoreix l'assimilació. Segons la teoria, seria un procés d'intercanvi i enriquiment mutu, on la sinergia creada per la societat receptora i la societat migrada poden aprendre i beneficiar-se de la diversitat cultural i les experiències. Hi ha una promoció de reconeixement mutu entre les persones migrades i les autòctones des de les polítiques socials? Com és possible que la meua ètnia sigui tan desconeguda, i que la llengua de la qual sigui la tercera llengua materna de Catalunya? Quan parlem de diversitat, hi ha un abordatge politicosocial de la qüestió? Hi ha una autocrítica real respecte a com s'ha tractat aquest tema, al sistema que el perpetua i una alternativa real a aquest? Existeixen espais per desenvolupar socialment i amb llibertat les expressions culturals de les persones que hi conviuen? Què es fa des de les polítiques socials per afavorir sinergies entre els diferents ciutadans d'un barri, per exemple?

L'activisme, com a eina de participació i de canvi, és una conseqüència necessària. L'activisme en si, de qualsevol arrel, és important en tant que les persones poden expressar la seva veu, per influir en les polítiques i l'opinió pública, és el mitjà pel qual s'assoleix la justícia i l'equitat en les nostres quotidianitats. I més concretament, l'antiracisme és un visor crític cap a la nostra realitat capitalista, més enllà de l'etnicitat o racialització de les persones, es busquen les causes estructurals explícites i subtils que donen forma a la violència que ens separa els uns dels altres. És dels pocs espais segurs que sanen la violència del nostre comportament social, i també una eina de deconstrucció constant, que vetlla per una convivència alliberada de prejudicis i de moralitat.